

SOME MEASURES TO EDUCATE SELF-SERVE SKILLS FOR H'MONG ETHNIC MINORITY CHILDREN FROM 4 TO 6 YEARS OLD IN PRESCHOOLS IN DIEN BIEN PROVINCE

Tran Thi Phuong Thanh*, Dao Thi Bach

Dien Bien Teacher Training College

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 26/7/2023	Self-service skills education is an important content in life skills education for preschool children in general and H'Mong ethnic minority children in particular. With the aim of identifying advantages and limitations to propose content and methods of life skills education that are suitable for children from 4 to 6 years old of the H'Mong ethnic group in preschools in Dien Bien province. From researching the theoretical basis of self-service skills education for preschool children, the authors conducted a survey of the current situation using questionnaires; observed educational activities and studied records, educational plans and educational results in some preschools in Dien Bien province for H'Mong ethnic minority children from 4 to 6 years old. Survey results show that the implementation of self-service skills education content for H'Mong ethnic children from 4 to 6 years old is not comprehensive; educational methods are not diverse; there is no combination and integration of issues together in the way of educating children. Therefore, the authors have proposed a number of measures to improve the effectiveness of self-service skills education for children from 4 to 6 years old of the H'Mong ethnic group in preschools in Dien Bien province. Furthermore, it contributes to improving the quality of life skills education and the quality of children's education in preschools in Dien Bien province today.
Revised: 30/11/2023	
Published: 30/11/2023	
KEYWORDS	
Education	
Skill	
Self service	
Children of the H'Mong ethnic group	
Preschool	

MỘT SỐ BIỆN PHÁP GIÁO DỤC KỸ NĂNG TỰ PHỤC VỤ CHO TRẺ DÂN TỘC H'MÔNG 4-6 TUỔI Ở CÁC TRƯỜNG MẦM NON TỈNH ĐIỆN BIÊN

Trần Thị Phương Thanh*, Đào Thị Bách

Trường Cao đẳng Sư phạm Điện Biên

THÔNG TIN BÀI BÁO	TÓM TẮT
Ngày nhận bài: 26/7/2023	Giáo dục kỹ năng tự phục vụ là một nội dung quan trọng trong giáo dục kỹ năng sống cho trẻ mầm non nói chung và trẻ mầm non người dân tộc H'Mông nói riêng. Nhằm xác định những ưu điểm và hạn chế đề xuất các nội dung, phương pháp giáo dục kỹ năng sống phù hợp với trẻ 4-6 tuổi người dân tộc H'Mông ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên, nhóm tác giả đã tiến hành nghiên cứu này. Từ việc nghiên cứu cơ sở lý luận về giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non, nhóm tác giả tiến hành khảo sát thực trạng bằng phiếu hỏi, quan sát hoạt động giáo dục và nghiên cứu hồ sơ, kế hoạch giáo dục, kết quả giáo dục ở một số trường mầm non tỉnh Điện Biên đối với nhóm trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi. Kết quả khảo sát cho thấy việc thực hiện các nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 4-6 tuổi người dân tộc H'Mông còn chưa toàn diện, phương pháp giáo dục chưa đa dạng, chưa có sự kết hợp và tích hợp các vấn đề với nhau trong cách giáo dục trẻ. Từ đó, nhóm tác giả đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 4-6 tuổi người dân tộc H'Mông ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục kỹ năng sống, nâng cao chất lượng giáo dục trẻ ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên hiện nay.
Ngày hoàn thiện: 30/11/2023	
Ngày đăng: 30/11/2023	
TỪ KHÓA	
Giáo dục	
Kỹ năng	
Tự phục vụ	
Trẻ dân tộc H'Mông	
Trường mầm non	

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.8432>

* Corresponding author. Email: tranthanhllct@gmail.com

1. Giới thiệu

Chương trình giáo dục mầm non xác định “Mục tiêu của giáo dục mầm non là giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ em vào lớp một; hình thành và phát triển ở trẻ em những chức năng tâm sinh lý, năng lực và phẩm chất mang tính nền tảng, những kỹ năng sống cần thiết phù hợp với lứa tuổi, khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng tiềm ẩn, đặt nền tảng cho việc học ở các cấp học tiếp theo và cho việc học tập suốt đời” [1]. Giáo dục kỹ năng sống nói chung và giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non nói riêng là một trong những nội dung, nhiệm vụ quan trọng trong chương trình giáo dục mầm non hiện nay nhằm thực hiện mục tiêu của giáo dục mầm non.

Tự phục vụ là một trong những kỹ năng quan trọng thúc đẩy trẻ hoàn thiện bản thân mình một cách tốt nhất, là điều kiện giúp trẻ nhanh chóng khôn lớn và trưởng thành, là một kỹ năng cần thiết mà bố mẹ và các nhà trường cần trang bị cho trẻ để trẻ thích ứng với cuộc sống và chuẩn bị sẵn sàng cho trẻ vào lớp một. Theo chương trình giáo dục kỹ năng sống của Quỹ nhi đồng Liên hiệp quốc (UNICEF, 1996), kỹ năng sống bao gồm những kỹ năng cốt lõi như: Kỹ năng tự nhận thức, kỹ năng tự phục vụ, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng xác định giá trị, kỹ năng ra quyết định, kỹ năng kiên định và kỹ năng đạt mục tiêu.

Kỹ năng tự phục vụ là năng lực của một cá nhân, được sử dụng nhằm thỏa mãn nhu cầu sinh hoạt cá nhân hàng ngày nhằm chăm sóc chăm sóc bản thân. Đối với trẻ 4-6 tuổi, kỹ năng tự phục vụ của trẻ là khả năng thực hiện hành động của bản thân để giải quyết các tình huống trong thực tiễn như: trẻ tự xúc ăn; trẻ tự mặc quần áo; tự đi giày dép; trẻ biết thu dọn đồ sau khi ăn hoặc cất gọn đồ chơi khi đã chơi xong; trẻ biết tự đi vệ sinh mà không cần sự hỗ trợ từ người lớn...

Giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non được một số nhà nghiên cứu xem là một bộ phận của giáo dục kỹ năng sống trong các nghiên cứu như: Nguyễn Thanh Bình (2009), *Giáo trình chuyên đề giáo dục kỹ năng sống*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội [2]; Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Đinh Thị Kim Thoa, Bùi Thị Thúy Hằng (2010), *Giáo dục giá trị sống và kỹ năng sống cho học sinh tiểu học*, NXB Giáo dục [3]; Hà Sơn (2010), *Hình thành thói quen sống độc lập cho trẻ*, NXB Thời đại [4].

Giáo dục kỹ năng tự phục vụ còn được xem là một nội dung trong giáo dục tính tự lập cho trẻ mầm non. Tác giả Nguyễn Hồng Thuận (2002) [5] cho rằng gia đình có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc phát triển tính tự lập cho trẻ 5-6 tuổi và đề xuất một số biện pháp tác động của gia đình nhằm phát triển tính tự lập cho trẻ 5-6 tuổi. Tác giả Nguyễn Thị Hồng Vân (2016) [6], Nguyễn Thị Nhung (2016) [7] đã khảo sát, tổng hợp và đưa ra những nhận định về thực trạng giáo dục tính tự lập của trẻ, thực trạng giáo dục kỹ năng sống, trong đó có giáo dục tính tự lập cho trẻ mẫu giáo và khẳng định tính cấp thiết của việc giáo dục kỹ năng sống nói chung và tính tự lập cho trẻ mẫu giáo nói riêng trong bối cảnh hiện nay. Bên cạnh đó, tác giả Trịnh Thúy Giang (2015) [8] lại tập trung nghiên cứu kỹ năng thiết kế hoạt động giáo dục kỹ năng sống của giáo viên mầm non hiện nay, chỉ ra những ưu điểm và hạn chế trong hoạt động thiết kế hoạt động giáo dục kỹ năng sống ở trường mầm non. Các tác giả như Vũ Hoàng Vân (2017) [9], Lê Thị Huyền (2020) [10] đi sâu tìm hiểu các phương pháp, hình thức giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non như phương pháp Montessori, hình thức thông qua chế độ sinh hoạt hàng ngày. Ngoài ra, các tác giả Nguyễn Thị Loan (2017) [11], Vũ Duy Chính (2020) [12] tập trung nghiên cứu các biện pháp giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho các nhóm trẻ đặc biệt như trẻ rối loạn phổ tự kỷ, trẻ khuyết tật trí tuệ.

Nhìn chung, trong các nghiên cứu trên, kỹ năng tự phục vụ cho trẻ được các nhà nghiên cứu xem là một bộ phận của kỹ năng sống hoặc được coi như một bộ phận của tính tự lập, tính độc lập của trẻ mầm non. Các tác giả cũng đã bàn luận cả về lý luận và thực tiễn vấn đề giáo dục kỹ năng tự lập, tính tự lập cho trẻ mầm non và cung cấp một hệ thống lý luận tương đối đầy đủ cũng như các vấn đề thực tiễn đa dạng theo các địa bàn khảo sát. Tuy nhiên, các nghiên cứu mới chỉ tập trung vào giáo dục kỹ năng sống nói chung hoặc giáo dục tính tự lập cho trẻ mà chưa có những nghiên cứu chuyên sâu về giáo dục kỹ năng tự phục vụ, giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho

từng nhóm đối tượng trẻ theo đặc thù mỗi dân tộc. Vì vậy, giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên hiện nay là vấn đề cần được quan tâm nghiên cứu.

Về thực tiễn, Điện Biên là một tỉnh miền núi phía Tây Bắc với 19 dân tộc khác nhau, trong đó, dân tộc H'Mông chiếm tới hơn 38% tổng số dân cư trên địa bàn tỉnh. Thực tế cho thấy đặc điểm văn hóa, phong tục tập quán khác biệt giữa các dân tộc tạo nên những thói quen sinh hoạt, kỹ năng tự phục vụ khác biệt giữa các nhóm trẻ, trong đó, trẻ em dân tộc H'Mông có những đặc trưng riêng về văn hóa, cách thức sinh hoạt và kỹ năng tự phục vụ. Trong những năm gần đây, hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 4-6 tuổi đã được các trường mầm non trên địa bàn tỉnh Điện Biên quan tâm, tuy nhiên, chưa có những biện pháp đặc thù phù hợp với từng nhóm đối tượng trẻ khác nhau. Vì vậy, nghiên cứu thực trạng giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ 4-6 tuổi người dân tộc H'Mông ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên nhằm đề xuất các biện pháp tác động phù hợp là hoạt động cần thiết để hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho nhóm trẻ này nhằm đạt được những kết quả mong đợi theo chương trình giáo dục mầm non và phù hợp với đặc điểm của trẻ, điều kiện thực tiễn của các nhà trường.

Để tìm hiểu thực trạng giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên, nhóm tác giả đã tiến hành nghiên cứu thực tiễn, khảo sát 145 cán bộ quản lý và 227 giáo ở 68 trường mầm non tỉnh Điện Biên về nội dung, phương pháp giáo dục. Từ đó, tiến hành đánh giá sơ bộ và đề xuất một số biện pháp giáo dục phù hợp.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để tiến hành nghiên cứu, nhóm tác giả đã sử dụng các phương pháp nghiên cứu sau:

Phương pháp nghiên cứu lý thuyết: Nhóm tác giả đã sưu tầm, phân tích và tổng hợp các tài liệu, nghiên cứu có liên quan đến vấn đề có liên quan đến giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non.

Phương pháp điều tra bằng phiếu: Xây dựng mẫu phiếu điều tra khảo sát về giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên và tiến hành khảo sát trên các đối tượng đã xác định.

Phương pháp quan sát: quan sát các hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông ở một số trường mầm non tỉnh Điện Biên.

Phương pháp nghiên cứu hồ sơ, kế hoạch giáo dục, kết quả giáo dục ở một số trường mầm non tỉnh Điện Biên đối với nhóm trẻ dân tộc H'Mông.

3. Kết quả và bàn luận

3.1. Thực trạng giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên

Để khảo sát thực trạng kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên, nhóm tác giả tiến hành khảo sát 145 cán bộ quản lý và 227 giáo viên ở 68 trường mầm non tỉnh Điện Biên. Kết quả khảo sát về nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi thu được như sau:

Bảng 1. Thực trạng kỹ năng tự phục vụ của trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên

TT	Nội dung	Mức độ thực hiện						\bar{X}	Thứ bậc
		Tốt		Đạt		Chưa đạt			
		SL	%	SL	%	SL	%		
1	Trẻ nhận thức được những hành vi cần tự thực hiện.	83	22,3	114	30,6	175	47,0	1,75	1
2	Trẻ thực hiện được một số hoạt động phù hợp với lứa tuổi	78	21,0	129	34,7	165	44,4	1,77	2
3	Trẻ nỗ lực trong việc thực hiện các hành vi tự phục vụ	55	14,8	97	26,1	220	59,1	1,56	3
Điểm TBC								1,69	

Từ kết quả bảng 1 có thể nhận định rằng, thực trạng kỹ năng tự phục vụ của trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên đạt được ở mức trung bình cận yếu (ĐTB = 1,69). Cụ thể từng biểu hiện như sau:

Biểu hiện *Trẻ nhận thức được những hành vi cần tự thực hiện* (ĐTB = 1,75) có 22,3% trẻ có biểu hiện ở mức Tốt, 30,6% ở mức Đạt và 47,0% trẻ ở mức Chưa đạt. Quan sát trẻ trong một số hoạt động cho thấy, nhận thức của trẻ về những hành vi tự phục vụ còn rất thấp. Trong mỗi lớp chỉ có một số rất ít trẻ H'Mông tự xác định được một số hoạt động trẻ cần thực hiện, như sau khi chơi xong trẻ đứng lên cất đồ chơi vào vị trí quy định, trước giờ ăn, không cần cô nhắc trẻ tự giác đi rửa tay, đến giờ ngủ trẻ tự giác đi lấy chăn, gối,... còn lại phần lớn trẻ chưa nhận thức được những công việc này. Biểu hiện này thể hiện rõ trong các hoạt động góc, hoạt động phân vai. Phần lớn trẻ không tự quyết định được mình sẽ chơi ở góc nào, mình sẽ đảm nhận vai gì mà trẻ chịu sự ảnh hưởng bởi gợi ý của cô hoặc một số trẻ khác.

Biểu hiện *Trẻ thực hiện được một số hoạt động phù hợp với lứa tuổi* (ĐTB = 1,77) có 21% trẻ được đánh giá ở mức Tốt, 34,7% ở mức Đạt và 44,4% ở mức Chưa đạt. Quan sát trẻ trong các hoạt động ở trường MN cho thấy, có một số trẻ đã thực hiện tốt các hành vi, thói quen tự phục vụ trong cuộc sống hàng ngày như trẻ tự giác cất đồ dùng vào tủ để đồ riêng, để giày, dép gọn gàng trước khi vào lớp, trong giờ ăn, trẻ biết xúc ăn, trẻ tự ngủ mà không cần nhắc nhở, vờ về,... Tuy nhiên, phần lớn trẻ chưa tự thực hiện được nhưng hoạt động đó. Khi bố mẹ đưa đến lớp còn để bố mẹ cởi quần áo, mũ, giày dép và cất đồ cho trẻ. Trong giờ ăn, một số trẻ phải có sự nhắc nhở của cô mới chịu tự xúc ăn, một số trẻ cô còn phải xúc cho ăn. Trong giờ học, giờ chơi, sau khi chơi xong trẻ chưa biết cất đồ đúng nơi quy định. Nhìn chung, phần lớn trẻ phải có sự nhắc nhở, thôi thúc của giáo viên thì mới thực hiện các hoạt động tự phục vụ.

Biểu hiện *Trẻ nỗ lực trong việc thực hiện các hành vi tự phục vụ* (ĐTB = 1,56) có 14,8% trẻ được đánh giá ở mức độ Tốt, 26,1% ở mức độ Đạt và có tới 59,1% ở mức độ Chưa đạt. Quan sát trẻ H'Mông 4-5 tuổi trong một số hoạt động ở trường mầm non cho thấy, ở mỗi lớp đều có một tỷ lệ nhỏ trẻ tập trung, cố gắng thực hiện các nhiệm vụ. Phần lớn trẻ nhanh chóng nhàm chán trong các hoạt động, trẻ lơ đãng, dễ mất tập trung khi có những tác động bên ngoài. Ý thức trách nhiệm của trẻ trong việc thực hiện nhiệm vụ cô giao còn rất thấp. Trẻ cũng chỉ quay trở lại tập trung trong thời gian ngắn khi có sự nhắc nhở của cô.

Từ việc phân tích 3 biểu hiện trên, có thể thấy rằng, kỹ năng tự phục vụ của trẻ H'Mông 4 – 5 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên vẫn còn thấp.

Để khảo sát thực trạng giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên, nhóm tác giả tiến hành khảo sát 145 cán bộ quản lý và 227 giáo ở 68 trường mầm non tỉnh Điện Biên về nội dung, phương pháp giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông ở khối lớp mẫu giáo. Kết quả khảo sát về nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi thu được như bảng 2.

Bảng 2. Thực trạng thực hiện nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên

TT	Nội dung	Mức độ thực hiện								\bar{X}	Thứ bậc
		Chưa bao giờ		Thỉnh thoảng		Thường xuyên		Rất thường xuyên			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Kỹ năng vệ sinh cá nhân (xúc ăn, rửa mặt, rửa tay chân, đi vệ sinh, ăn uống, chải đầu, mặc quần áo...)	18	4,8	79	8,3	174	24,5	101	62,4	2,96	1
2	Kỹ năng chuẩn bị và cất gọn đồ dùng, đồ chơi học tập ở lớp	49	13,2	42	11,3	189	50,8	92	24,7	2,87	2

Như vậy, qua bảng 2 cho thấy, nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở tỉnh Điện Biên được thực hiện ở mức thường xuyên với \bar{X} đạt từ 2,87 đến 2,96 (Min=1, Max=4). Tuy nhiên, mức độ thực hiện thường xuyên tập trung chủ yếu ở các trường

trung tâm, có điều kiện cơ sở vật chất đảm bảo. Đối với các trường mầm non ở sâu, vùng xa trẻ chủ yếu là con em dân tộc H'Mông, điều kiện kinh tế gia đình còn khó khăn, cha mẹ trẻ còn bận lên nương lên rẫy canh tác, ít quan tâm đến các con nên những kỹ năng cá nhân cần thiết của trẻ có khi cũng để mặc trẻ, có những trẻ đến trường không mang giày dép, đầu tóc không chải, quần áo lấm lem, mặc ngày này qua ngày khác... Giáo viên cũng đã chú trọng đến việc rèn luyện các kỹ năng này cho trẻ, vì đây là những kỹ năng hàng ngày giáo viên thường xuyên thực hiện với trẻ và cần thiết để tự phục vụ bản thân mình, có thể chủ động và tự lập hơn trong các lớp tiếp theo và trong cuộc sống song còn nhiều hạn chế so với các trường có điều kiện cơ sở vật chất tốt hơn. Cũng vẫn còn một tỷ lệ không nhỏ giáo viên chưa bao giờ thực hiện hoặc thỉnh thoảng mới thực hiện nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông. Nguyên nhân được xác định bởi nhiều điểm trường tại các xã vùng khó khăn còn vô cùng thiếu thốn về cơ sở vật chất, lớp học chỉ là ngôi trường dựng tạm vách đất, mái lợp bằng lá hoặc tôn, trẻ không có chỗ chơi, không có đồ chơi, không có nhà vệ sinh, bồn rửa tay,...

Kết quả nghiên cứu kế hoạch giáo dục của các nhà trường và đội ngũ giáo viên khối lớp mẫu giáo lớn cũng cho thấy, nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ đã được lồng ghép trong các hoạt động giáo dục và chế độ sinh hoạt hàng ngày, tuy nhiên, mức độ thực hiện chưa đồng đều và nhiều nội dung chưa được thực hiện thường xuyên trong quá trình giáo dục trẻ.

Để làm rõ hơn thực trạng giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên, nhóm tác giả tiếp tục khảo sát phương pháp giáo dục kỹ năng tự phục vụ. Kết quả khảo sát thu được như bảng 3.

Bảng 3. *Thực trạng phương pháp giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên*

TT	Nội dung	Mức độ thực hiện								\bar{X}	Thứ bậc
		Chưa bao giờ		Thỉnh thoảng		Thường xuyên		Rất thường xuyên			
		SL	%	SL	%	SL	%	SL	%		
1	Phương pháp trực quan	55	14,8	113	30,4	148	39,8	56	15,1	2,55	2
2	Phương pháp làm mẫu, nêu gương	64	17,2	146	39,2	121	32,5	41	11,0	2,37	5
3	Phương pháp dùng lời trực tiếp	0	0,0	72	19,4	147	39,5	153	41,1	3,22	1
4	Phương pháp thực hành	47	12,6	154	41,4	102	27,4	69	18,5	2,52	3
5	Động viên, khuyến khích	34	9,1	168	45,2	145	39,0	25	6,7	2,43	4
6	Phương pháp giao việc	66	17,7	171	46,0	92	24,7	43	11,6	2,30	6

Kết quả từ bảng 3 cho thấy, các phương pháp cơ bản khi thực hiện tổ chức giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi được thực hiện chủ yếu ở hai mức độ thỉnh thoảng và thường xuyên với \bar{X} từ 2,30 đến 3,22 (Max=4, Min=1). Trong đó, phương pháp có mức độ sử dụng thường xuyên nhất là “Phương pháp dùng lời trực tiếp” $\bar{X} = 3,22$. Theo đó, các giáo viên nhà trường đã có những lời nói, hành động thân thiện và gần gũi để xây dựng lòng tin của trẻ đối với mọi người xung quanh. Khi trẻ mắc sai lầm thì các thầy cô cũng nhẹ nhàng giải thích và động viên trẻ, giúp trẻ ý thức được về những việc làm chưa tốt của mình, thay vì sử dụng những hình phạt nặng nề không cần thiết. Tuy nhiên, phương pháp như “*Phương pháp làm mẫu, nêu gương*; “*Phương pháp thực hành*”, “*Phương pháp giao việc*” chưa được đội ngũ giáo viên sử dụng rộng rãi... Kết quả dự giờ và quan sát một số hoạt động giáo dục trẻ ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên cũng đồng nhất với kết quả khảo sát trên. Như vậy, các phương pháp giáo dục chưa đa dạng, chưa có sự kết hợp và tích hợp các vấn đề với nhau trong cách giáo dục trẻ.

3.2. Đề xuất biện pháp giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên

3.2.1. Nâng cao năng lực tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho nhóm trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi cho đội ngũ giáo viên ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên

Để thực hiện tốt vấn đề giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông 4-6 tuổi, trước hết cần nâng cao năng lực cho đội ngũ giáo viên để giáo viên có nhận thức đúng đắn về đặc điểm, sự khác biệt trong hành vi, văn hóa và biện pháp giáo dục phù hợp với nhóm đối tượng trẻ H'Mông. Giáo viên chính là những người trực tiếp thực hiện nhiệm vụ giáo dục trẻ và để có được chất lượng giáo dục tốt hay không người giáo viên trước hết cần nắm vững mục tiêu, chương trình giáo dục, nội dung giáo dục, những văn bản có liên quan, và cần áp dụng cho phù hợp với điều kiện thực tiễn của địa phương.

Giáo viên cần tự ý thức được trách nhiệm, tự tìm tòi, nghiên cứu để nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của bản thân trong các hoạt động tổ chức giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông. Xác định rõ những nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho phù hợp với đối tượng trẻ để có kế hoạch, phương pháp, hình thức tổ chức cho phù hợp với trẻ.

Nhà trường cử cán bộ giáo viên tham gia lớp tập huấn, hội thảo khoa học, các lớp bồi dưỡng kỹ năng ngắn hạn, tham quan thực tế tại các trường, các cơ sở giáo dục đã thực hiện tốt việc giáo dục kỹ năng nhằm bồi dưỡng thêm kinh nghiệm cho giáo viên thực hiện tốt hơn trong quá trình dạy học và giáo dục.

3.2.2. Xây dựng kế hoạch giáo dục kỹ năng tự phục vụ phù hợp với đối tượng trẻ là dân tộc H'Mông 4-6 tuổi

Từ mục tiêu giáo dục, các trường mầm non cần tìm hiểu đặc điểm lứa tuổi trẻ mầm non nói chung và trẻ là người dân tộc H'Mông nói riêng để hiện thực hóa việc xây dựng kế hoạch giáo dục cho phù hợp với điều kiện thực tiễn và đối tượng trẻ. Cần thực hiện việc xây dựng kế hoạch chi tiết, cụ thể sau đó để tất cả giáo viên nghiên cứu, góp ý chỉnh sửa và thống nhất nội dung.

Kế hoạch cần phân bổ hài hòa các nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ, đồng thời xác định các phương pháp thực hiện phù hợp.

Kế hoạch thực hiện có thành công hay không cần sự cố gắng nỗ lực của giáo viên và trẻ, bên cạnh đó, cần có sự chỉ đạo giám sát của cán bộ quản lý nhà trường, đội ngũ chuyên môn thường xuyên giám sát, kiểm tra để kịp thời có những góp ý, điều chỉnh sao cho phù hợp và đem lại hiệu quả cao.

3.2.3. Tổ chức rèn luyện kỹ năng tự phục vụ thường xuyên cho trẻ thông qua tổ chức chế độ sinh hoạt hàng ngày

Để thực hiện giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông ở trường mầm non tỉnh Điện Biên đạt hiệu quả giáo viên cần tổ chức cho trẻ rèn luyện thường xuyên thông qua chế độ sinh hoạt hàng ngày. Với đặc thù của dân tộc nên trẻ dân tộc H'Mông thường nhút nhát và ảnh hưởng bởi yếu tố văn hóa của gia đình, cha mẹ không quan tâm đến việc giáo dục kỹ năng cho con, vì thế kỹ năng tự phục vụ của trẻ còn rất hạn chế.

Giáo viên cần lồng ghép nhiều hoạt động: hoạt động ăn, hoạt động chơi tập, hoạt động âm nhạc... cần tạo ra nhiều tình huống thực tiễn để trẻ có thể tự mình giải quyết được những vấn đề liên quan đến bản thân hàng ngày như: vệ sinh cá nhân, vệ sinh môi trường trong và ngoài lớp học, kỷ luật đối với đồ chơi, đồ dùng học tập, kết bạn, biết bảo vệ bản thân trước nguy cơ bị xâm hại... Tổ chức cho trẻ được đi tham quan, trải nghiệm ở những địa điểm du lịch, di tích lịch sử, khu vui chơi tại các thành phố lớn... để trẻ có điều kiện học hỏi, trải nghiệm bản thân và có được những kỹ năng tự phục vụ mình khi đi xa. Tận dụng điều kiện sẵn có trong tự nhiên tại trường để tổ chức cho trẻ những hoạt động trải nghiệm phù hợp, ít tốn kém về kinh tế, phù hợp với lứa tuổi, tạo động lực cho trẻ tham gia.

3.2.4. Phối hợp với gia đình trong việc giáo dục kỹ năng tự phục vụ

Lực lượng tham gia vào quá trình giáo dục trong đó có yếu tố gia đình. Gia đình có vai trò rất quan trọng trong việc giáo dục trẻ và mang lại hiệu quả giáo dục. Đối với trẻ dân tộc H'Mông thì cha mẹ trẻ thường xuyên bận với công việc nương rẫy, ít quan tâm đến việc học tập của con, bên

canh đó còn có một số cha mẹ trình độ nhận thức còn chưa đầy đủ việc giáo dục cho trẻ còn gặp nhiều khó khăn. Vì vậy, nhà trường cần tuyên truyền kiến thức giáo dục kỹ năng tự phục vụ đến cha mẹ trẻ nhằm nâng cao nhận thức của phụ huynh thông qua buổi họp phụ huynh. Cha mẹ cần dành nhiều thời gian hơn đối với trẻ, luôn là tấm gương để trẻ học hỏi và noi theo. Nhà trường cũng cần có sự kết nối, trao đổi thường xuyên, hướng dẫn cha mẹ song song thực hiện giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ. Cha mẹ cần thường xuyên phân công và hướng dẫn các con thực hiện một số công việc ở nhà phù hợp với độ tuổi trẻ, luôn động viên khuyến khích trẻ nếu như thực hiện tốt, chỉ ra những mặt chưa làm tốt. Như vậy sẽ đem lại hiệu quả cao trong quá trình giáo dục.

3.2.5. Huy động nguồn lực xã hội hóa giáo dục trong cộng đồng cùng tham gia trong hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông

Xã hội là lực lượng không thể thiếu góp phần tạo nên thành công của quá trình giáo dục. Việc huy động nguồn lực xã hội hóa sẽ góp phần nâng cao chất lượng kết quả giáo dục. Huy động nguồn lực từ các tổ chức, các doanh nghiệp, cá nhân trong xã hội sẽ góp phần cải tạo và xây dựng cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ cho quá trình dạy học ở những điểm trường còn khó khăn, thiếu thốn để trẻ có thể thực hành và rèn kỹ năng được tốt hơn. Việc huy động nguồn lực xã hội hóa giáo dục có thể có được nguồn tài trợ trẻ có điều kiện rất khó khăn không được đến trường học tập như các bạn. Bên cạnh đó có thêm nguồn kinh phí để tổ chức nhiều hoạt động thực tế, trải nghiệm cho trẻ.

4. Kết luận

Giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên có vai trò rất quan trọng trong việc hình thành và phát triển nhân cách của trẻ. Tuy nhiên, nội dung, phương pháp thực hiện còn những hạn chế nhất định. Xuất phát từ thực tế đó, bài viết đề xuất một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông ở các trường mầm non tỉnh Điện Biên. Qua đó, các trường và đặc biệt là mỗi giáo viên cần có sự cố gắng, nỗ lực, cần có biện pháp, kế hoạch, hình thức tổ chức cho mỗi hoạt động rèn kỹ năng tự phục vụ cho trẻ dân tộc H'Mông phù hợp với đặc điểm của trẻ để trẻ có được trải nghiệm, tự lập và chủ động hơn trong cuộc sống và hoạt động học ở các bậc học tiếp theo.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] Ministry of Education and Training, *Preschool education program*, 2021.
- [2] T. B. Nguyen, *Thematic textbook of life skills education*. Hanoi Pedagogical University Publishing company, 2009.
- [3] T. M. L. Nguyen, T. K. T. Dinh, and T. T. H. Bui, *Education of life values and life skills for elementary students*. Education Publishing company, 2010.
- [4] S. Ha, *Forming independent living habits for children*. Times Publishing company, 2010.
- [5] H. T. Nguyen, "Some measures to influence the family to develop mental acuity for preschool children 5-6 years old," Doctoral thesis in education, Institute of Educational Sciences, 2002.
- [6] T. H. V. Nguyen, "Life skills education for preschool children seen from reality," *Journal of Educational Science*, no. 129, pp. 56-58, June 2016.
- [7] T. G. Trinh, "Current status of skills in designing life skills education activities of preschool teachers," *Journal of Educational Science*, no. 116, pp. 35-38, May 2015.
- [8] T. N. Nguyen, "Education for independence for preschool children, today's urgent issues," *Education Journal*, no. 129, pp. 49-55, June 2016.
- [9] H. V. Vu, "Education of self-service skills for preschool children according to Montessori method," *Education Journal*, Special Issue, no. 2, pp. 66-68, August 2017.
- [10] T. H. Le, "Education for independence for preschool children 3 - 4 years old through daily activities in preschool," Doctoral thesis in education, Hanoi National University of Education, 2020.
- [11] T. L. Nguyen, "Self-service training for children with autism spectrum disorder 3-4 years old," *Education Journal*, Special Issue, no. 2, pp. 72-75, November 2017.
- [12] D. C. Vu, "Education of adaptive behavior with self-service skills of students with intellectual disabilities in special schools through access to social behavior maps," *Education Journal*, Special Issue, pp. 140-144, October 2019.